

2. PREZENTARE GENERALĂ A COMUNEI LĂPUGIU DE JOS

2.1 Istoric

Se găsesc puține date informative despre comuna Lăpugiu de Jos, putem spune că prima atestare documentară este din anul 1439, sub denumirea de Lapugy (conform “Buletinului Guberniei Provinciale pentru marele Principat Transilvania” – de la 1854), când exista doar un singur sat ce număra 1.202 locuitori.

Denumirea de “Lapugiu” vine din limba maghiară de la numele unui mare latifundiar Also Lapugy care a deținut moșii pe mari posesiuni ale Lăpugiuului și împrejurimi și a cărei generație se întinde până în anii 1900.

În epoca fierului existența populației este atestată de un bogat documentar constând în unelte și arme de fier descoperite.

Începând din secolul XII, evoluția istorică și dezvoltarea economică a acestui teritoriu pot fi urmărite pe baza documentelor scrise, cel mai vechi dintre acestea fiind emis de curtea regelui Bela al IV-lea în 1247.

În urma săpăturilor arheologice, în comuna Lăpugiu de Jos s-au găsit (conform “Repertoriu” - lui de M. Roșca – Cluj, 1942, pag. 20) 11 bare antice de aur. Tot pe teritoriul comunei, în hotarul satului Teiu, la locul numit “Coasta Bisericii”, există urmele unor fortificații vechi din pământ, iar la locul numit “Birtul Lăsaului” a fost pe vremuri un mare han și stație de postalioane.

În evul mediu, tot satul Lăpugiu de Jos deținea dreptul de “târg” de vite și produse. Târgul se ținea pe platoul “Amblaci” și veneau aici pentru a cumpăra vite, obiecte din lemn și produse lactate negustori și târgoveți din Hunedoara, Deva, Lugoj, Făget.

Același sat deținea în vremurile mai vechi o carieră de calcar și “varnite”, cuptoare săpate în pământ, unde se producea varul. Erau amplasate la ieșirea din sat, pe malul pârâului Lăpugiu (Naroadă – în vechime).

Denumirea unui alt sat, Ohaba, ne indică vechimea așezărilor omenești din această parte, OHABA, OHABELE, fiind un cuvânt de origine slavă ce înseamnă “proprietăți scutite de dările domnești”. Satul Ohaba s-a strămutat, după anul 1900, de pe vechea vatră, actualmente fiind așezat lângă DN68A.

Subjugarea Transilvaniei de către Imperiul Austro – Ungar, duce la statornicirea și pe pământurile comunei Lăpugiu de Jos a unei pătri de oameni străini numiți

“nemeși”, care pun stăpânire pe cele mai bune pământuri. O parte a populației băștinașe au devenit iobagi, trebuind să presteze un anumit număr de zile de muncă pe moșiile acestora. Astfel că în anul 1784, țărănimea din comună se ridică la luptă, alături de toți iobagii din Transilvania (Răscoala lui Horea).

În satul Lăsău au ars în totalitate ospătăria domeniului Devei și casele dregătorilor. Dar răscoala este înăbușită și multora dintre țărani li se taie capul. Revoluția de la 1848 duce la desființarea iobăgiei și le dă țăranilor dreptul de proprietate asupra pământului și pădurilor.

Lăpugiu de Jos, în harta iosefină a Transilvaniei din 1769 - 1773



2.2 Localizare



Comuna Lăpugiu de Jos este situată în zona de vest a României, în nord-vestul județului Hunedoara, la granița cu județul Timiș și Arad, artera principală de circulație este drumul DN 68A (E 67e), ce face legătura între Timișoara și municipiul Deva (reședința județului).

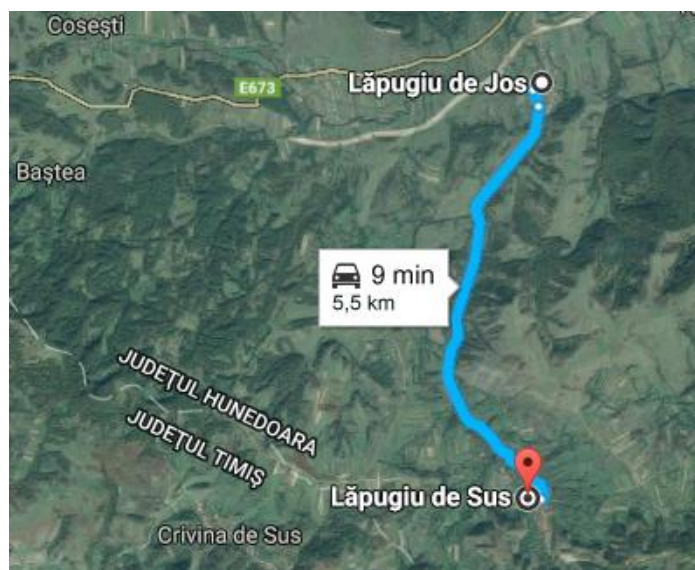
Cea mai apropiată așezare urbană este reședința județului, municipiul Deva, aflat la 42 km.

Teritoriul administrativ teritorial al comunei Lăpugiu de Jos se învecinează cu:

- comunele Zam și Burjic spre nord
- comuna Dobra spre est
- comuna Bătrâna spre sud
- județul Timiș și Arad spre vest

Comuna Lăpugiu de Jos are în componență următoarele 10 localități:

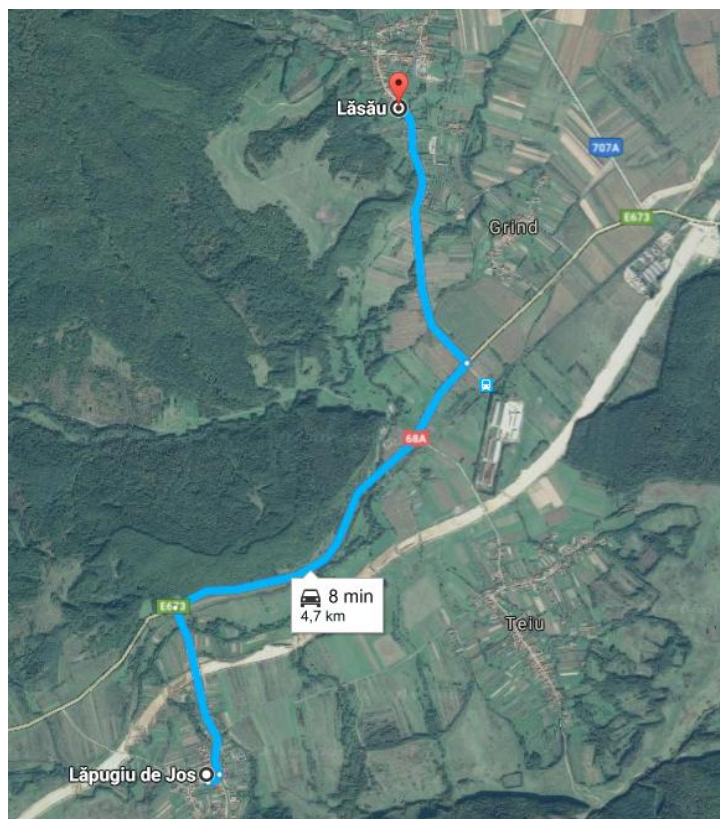
- **Satul LĂPUGIU DE JOS** – reședința de comună
- **Satul LĂPUGIU DE SUS** – aflat la aproximativ 5,5 km



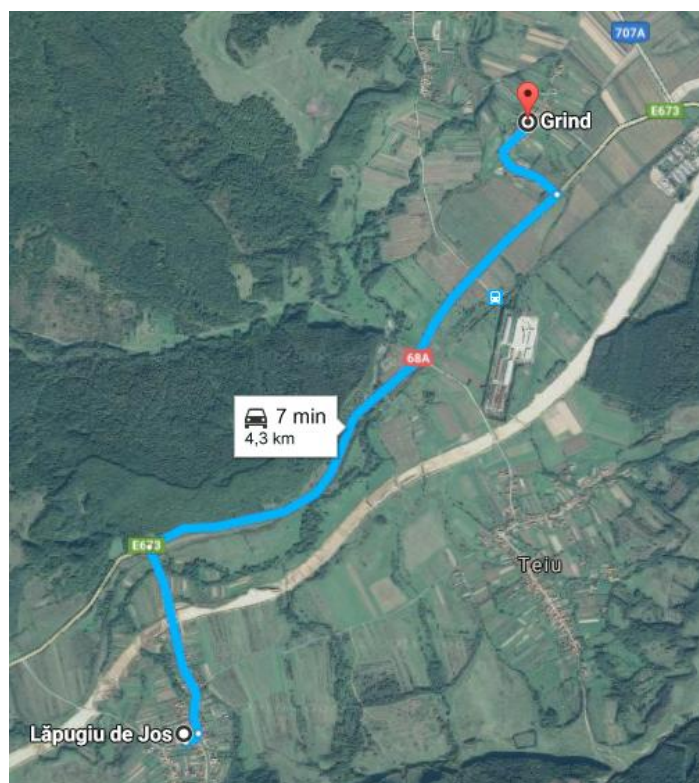
- **Satul TEIU** – aflat la 4 km de reședința comunei pe șoseaua de transport auto sau o cale alternativă la 2,2 km pe un drum de exploatare, accesul făcându-se pietonal



- **Satul LĂSĂU** – aflat la 4,7 km de reședința comunei



- **Satul GRIND** – aflat la aproximativ 4,3 km de reședința comunei

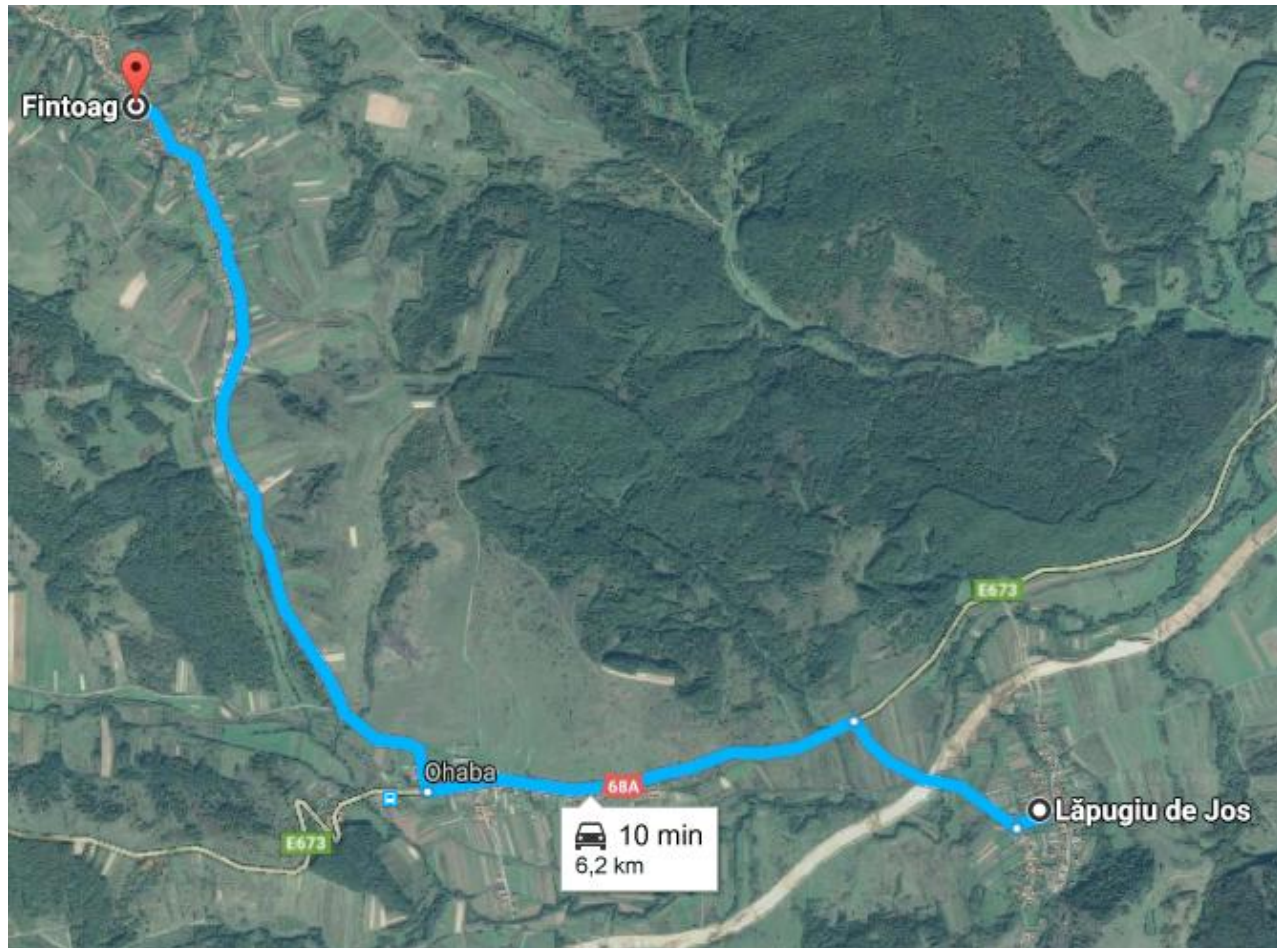




- **Satul OHABA** – aflat la aproximativ 2,6 km de reședința comunei

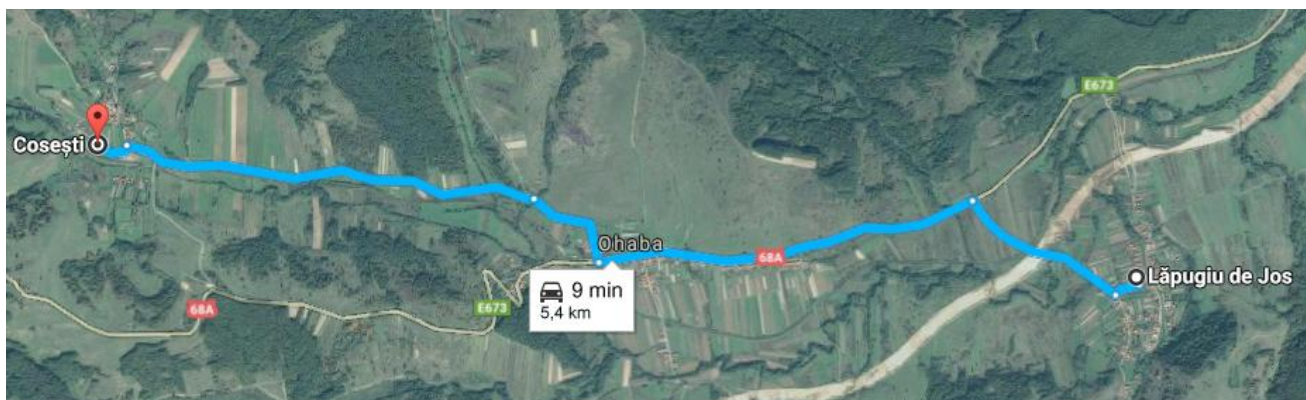


- **Satul FINTOAG** – aflat la aproximativ 6,2 km de reședința comunei

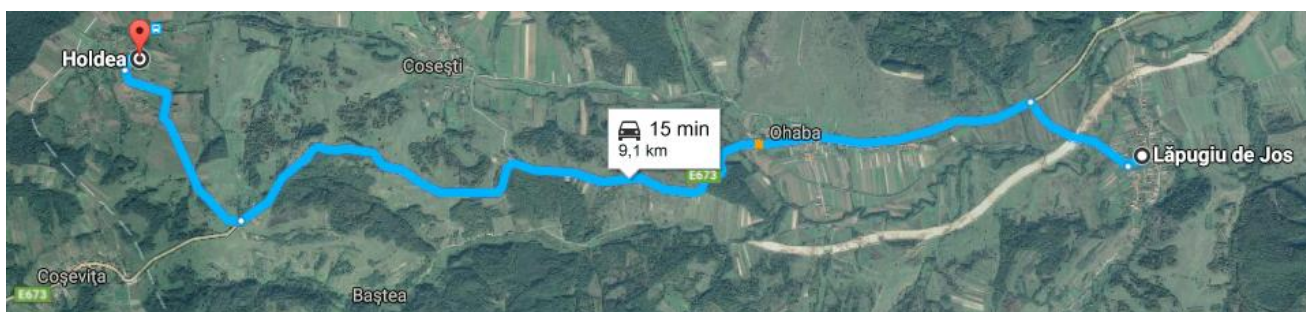




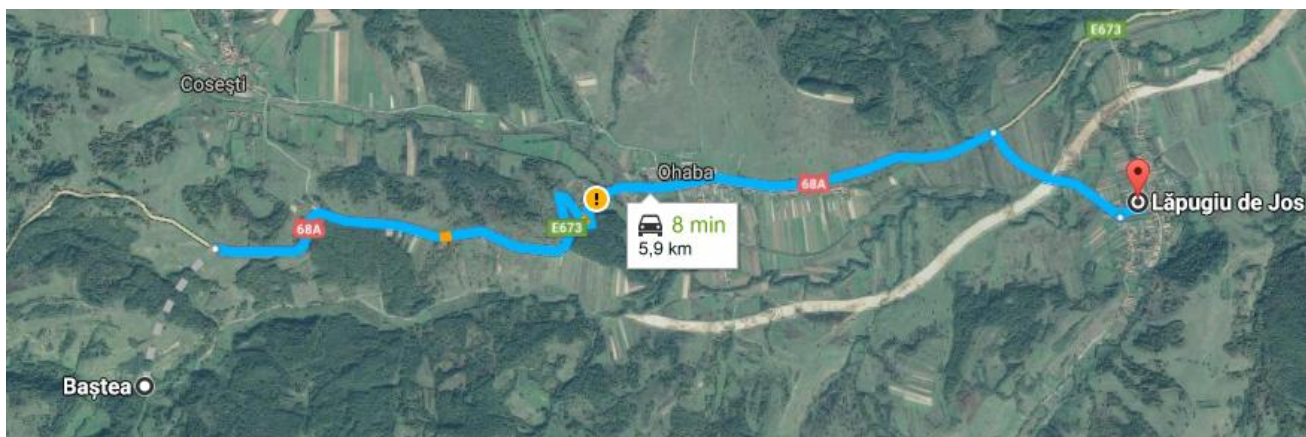
- **Satul COSEȘTI** – aflat la 5,5 km de reședința comunei



- **Satul HOLDEA** – aflat la aproximativ 9 km de reședința comunei



- **Satul BAȘTEA** – aflat la aproximativ 6 km de reședința comunei, *sat care a rămas fără locuitori din anul 1999*



Din punct de vedere **geografic** comuna este așezată în culoarul depresionar Mureș-Beghei, între marginea vestică a Munților Poiana Ruscă și Podișul Beghei.



2.3 Relieful și clima

Comuna Lăpugiu de Jos prezintă trei forme de **relief**: valea Mureșului, relieful deluros și o zonă de terase muntoase, cota variind între 400 și 800 m.

Altitudinea maximă este de 800 de metri, platoul Pădurenilor.

Comuna are ca principal colector cursul de apă al pârâului Lăpugiu, care se varsă în râul Mureș (din bazinul căruia face parte) dar mai este brăzdat și de pârâul Fintoag, Valea Mare și alți mici afluenți ai acestora.

Din cauza neregularizării cursurilor de apă localitățile sunt predispuse la inundații.

Clima este temperat continentală, se caracterizează prin ierni nu foarte aspre, media anuală a aprecipitațiilor fiind 600/700 mm/ml iar verile sunt potrivit de calde.

În general, în această zonă solul este productiv, prezintă o fertilitate ridicată, exploatarea agricolă realizându-se cu mijloace de ameliorare (îngrășăminte chimice și naturale, etc).

Pe teritoriul comunei Lăpugiu de Jos **vegetația** are o etajare pe verticală, se întâlnesc următoarele **clase de habitate**: culturi (teren arabil), pășuni și fânețe, alte terenuri arabile, habitate de păduri de deal (fag, fag și gorun, gorun) și de câmpie (cer și garniță).

Solurile sunt variate:

- Pe Valea râului Mureș sunt soluri aluvionare, gleice și pseudo-gleice, cernoziomuri și levigate
- Pe terasa superioară a Mureșului, în depresiune și pe dealuri sunt cernoziomuri, soluri brune, suroluite, soluri brune și brun-roșcate de pădure, soluri cu puternică eroziune și chiar rocă
- Pe dealurile mai înalte solurile sunt brun-roșcate de pădure, unde întâlnim vegetație de foioase





2.4 Date administrativ teritoriale

Conform datelor furnizate prin fișa unității administrativ teritoriale

Suprafața teritoriu administrativ total		ha	10.440
Suprafața teritoriu extravilan total		ha	10,074,72
din care:	agricol	ha	4.684,72
	păduri	ha	4,955
	ape	ha	64
	Căi de comunicații, echipamente	ha	267
	Neproductiv, degradat	ha	104
Suprafață teritoriu intravilan total		ha	365,28
Din care pe localități și trupuri:	Lăpugiu de Jos	ha	27,20
	Teiu	ha	57,60
	Lasău	ha	49,46
	Grind	ha	34,00
	Ohaba	ha	29,80
	Fintoag	ha	42,49
	Cosești	ha	23,85
	Holdea	ha	32,52
	Lăpugiu de Sus		64,86
	Baștea		3,50

2.5 Cadrul demografic

2.5.1 Evoluția demografică a comunei Lăpugiu de Jos conform statisticilor oficiale:

Anul	1992	2002	2011
Locuitori		1750	1659

În baza recensământului oficial al populației din anul 2011 comuna Lăpugiu de Jos avea o populație de 1.659 locuitori, împărțiți pe categorii de vârstă și gen, religie și etnie după cum urmează:

- **Structura populației pe grupe de vârstă și categoria de gen**

POPULATIE / GRUPE DE VARSTA SI SEX

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS SEXE	POPULATIA STABILA TOTAL	GRUPA DE VARSTA																	
		Sub 5	5 - 9	10 - 14	15 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 - 64	65 - 69	70 - 74	75-79	80-84	85 ani
		ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	ani	si peste
Ambele sexe	1659	99	86	86	95	97	85	95	101	90	51	85	131	144	117	119	74	71	33
Masculin	824	39	53	53	57	53	46	57	58	49	27	38	57	71	49	46	30	28	13
Feminin	835	60	33	33	38	44	39	38	43	41	24	47	74	73	68	73	44	43	20

Sursa INS Tab3. Populația stabilă pe sexe și grupe de vârstă – județe, municipii, orașe, comune

- **Structura populației după categorii de gen și stare civilă**

POPULATIA STABILA PE SEXE SI STARE CIVILA

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS SEXE	POPULATIA STABILA TOTAL	STAREA CIVILA LEGALA				
		Necasatorit(a)	Casatorit(a)	Vaduv(a)	Divortat(a)	Starea civila de fapt Persoane care traiesc in uniune consensuala
Ambele sexe	1659	650	718	253	38	72
Masculin	824	392	365	49	18	36
Feminin	835	258	353	204	20	36

Sursa INS Tab5. Populația stabilă pe sexe și stare civilă – județe, municipii, orașe, comune



- *Structura populației după apartenența de religie*

POPULATIA STABILA DUPĂ RELIGIE

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS	POPULATIA STABILA TOTAL	RELIGIA		
		Ortodoxa	Penticostala	Informatie nedisponibila
Numar	1659	1108	521	25

Sursa Tab13. Populația stabilă după religie – județe, municipii, orașe, comune

- *Structura populației după limba maternă*

POPULATIA STABILA DUPA LIMBA MATERNĂ

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS	POPULATIA STABILA TOTAL	LIMBA MATERNA	
		Română	Informatie indisponibila
Numar	1659	1632	25

Sursa Tab10. Populația stabilă după limba maternă – județe, municipii, orașe, comune

- *Structura populației după structura de etnie*

POPULATIA STABILA DUPA ETNIE

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS	POPULATIA STABILA TOTAL	ETNIA	
		Romani	Informatie indisponibila
Numar	1659	1632	25

Sursa INS Tab8. Populația stabilă după etnie – județe, municipii, orașe, comune



- *Distribuirea populației pe cele 10 sate ale comunei, satul Baștea nu mai este locuit din 1999*

POPULATIE DISTRIBUITA PE SATE

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS	NUMAR LOCUITORI / SATE		
SATE COMUNA LAPUGIU DE JOS	POPULATIA STABILA COMUNA LAPUGIU DE JOS TOTAL	Numar locuitori	In % fata de total
LAPUGIU DE JOS	1659	137	8,25 %
COSESTI		93	5,60 %
FINTOAG		258	15,55 %
GRIND		52	3,13 %
HOLDEA		77	4,64 %
LAPUGIU DE SUS		463	27,90 %
LASAU		190	11,45 %
OHABA		178	10,72 %
TEIU		211	12,71 %
BAȘTEA		0	0 %

Sursa www.recensamantromania.ro.rpl_2011_populatia-pe-categorii-de-localitati

2.5.2 Calitatea locuirii - număr total al construcțiilor este de 738 din care gospodării private și clădiri administrative, având un indice de locuire ale acestora de 2,79 persoane/ locuință.

- Distribuirea gospodăriilor și clădirilor locuite

GOSPODARI SI CLADIRI LOCUITE

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS	GOSPODĂRII / CLĂDIRI			
	Numar gospodarii populatie	Numar mediu de persoane pe o gospodarie	Numar cladiri	Numar cladiri / locuinte
Numar	587	2,79	738	738

Sursa INS Tab2. Populație, gospodării, clădiri_RPL 2011 – localități

- Distribuirea formelor de proprietate

LOCUINTE SI FORME DE PROPRIETATE

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS	LOCUINTE / FORME DE PROPRIETATE			
	Locuinte private		Cladiri culte religioase	
Locuinte conventionale	Numar	In % fata de total	Numar	In % fata de total
737	732	99,3	1	0,1

Sursa INS Tab10. Locuințe – forme de proprietate_RPL 2011 – localități

- Distribuirea față de calitatea locurii (racordare la utilități)

LOCUINTE DOTARI CU UTILITATI

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS	LOCUINTE / DOTARE CU INSTALATII												
	Locuinte conventionale	Beneficiaza de apa potabila in locuinte		Beneficiaza de sistem de canalizare in locuinte		Beneficiaza de energie electrica in locuinte		Beneficiaza de incalzire centrala in locuinte		Beneficiaza de bucatarie in locuinta		Beneficiaza de grup sanitar in locuinta	
		Numar	In % fata de total	Numar	In % fata de total	Numar	In % fata de total	Numar	In % fata de total	Numar	In % fata de total	Numar	In % fata de total
737	213	28,9	212	28,8	714	96,9	14	1,9	562	76,3	209	28,4	

Sursa Tab12. Locuințe – dotare cu instalații_RPL 2011 – localități

2.6 Educația, sănătatea și asistența socială

Educația.

În comuna Lăpugiu de Jos funcționează sub conducerea Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, prin Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara - Școala Gimnazială Lăpugiu de Jos, la care sunt arondate 5 unități de învățământ:

- 3 școli - Școala Generală cu învățământ gimnazial clasele I-VIII sat Ohaba
- Școala Generală cu învățământ primar – I-IV sat Lăpugiu de Jos și sat Teiu
- 2 grădinițe din care: - două cu program normal (Grădinița Ohaba și Grădinița Lăpugiu de Sus)

În satul Lăpugiu de Jos se desfășoară și un program de tip “After school”

În tabelul următor va prezentăm nivelul educației privind populația stabilă

POPULAȚIA STABILĂ DE 10 ANI SI PESTE PE SEXE, DUPA NIVELUL DE EDUCATIE

JUDETUL HUNEDOARA COMUNA LAPUGIU DE JOS SEXE	POPULATIA STABILA DE 10 ANI SI PESTE TOTAL	NIVELUL INSTITUTIEI DE INVATAMANT ABSOLVITE									
		Superior		Post- liceal si de maistri	Secundar				Primar	Fara scoala absolvita	
		Total	din care:		Total	Superior		Inferior (gimnazial)		Total	din care:
			Universitar de licenta			Liceal	Profesional si de ucenici				Persoane analfabete
Ambele sexe	1474	79	75	35	1084	212	239	633	258	18	9
Masculin	732	46	44	18	558	103	191	264	102	8	4
Feminin	742	33	31	17	526	109	48	369	156	10	5

Sursa INS Tab16. Populația stabilă de 10 ani și peste pe sexe, după nivelul de educație – județe, municipii, orașe, comune

Sănătatea.

La nivelul comunei Lăpugiu de Jos funcționează:

- un cabinet medical care deservește populația întregii comune, unde își desfășoară activitatea un singur cadru medical
- o farmacie care deservește întreaga comună
- **nu există** un cabinet stomatologic
- un cabinet sanitar- veterinar privat, dotat cu farmacie veterinară la care lucrează un medic veterinar și un tehnician

Asistența socială

În comuna Lăpugiu de Jos nu funcționează nici un adăpost pentru persoane vârstnice, nici un serviciu de incluziune socială sau vreun centru de plasament al Direcției Județene pentru Protecția Copilului.



2.7 Cultură:

- Se regăsesc 10 unități de cultură – o bibliotecă comunală și 9 cămine culturale care găzduiesc evenimentele locale: nunți, spectacole, baluri, șezători.

- În curs de amenajare există și un muzeu etnografic

- număr unități de cult (biserici, mănăstiri, case de rugăciuni) – 17 dintre care 9 biserici ortodoxe și 7 penticostale și o mănăstire în curs de construire

- Biserica de lemn “Adormirea Maicii Domnului” din satul Lăpugiu de Jos
 - Biserica “Cuvioasa Paraschiva” din satul Holdea
 - Biserica “Adormirea Maicii Domnului” din satul Ohaba
 - Biserica “Adormirea Maicii Domnului” din satul Teiu
 - Biserica “Adormirea Maicii Domnului” din satul Lăpugiu de Sus
 - Biserica “Învierea Domnului” din satul Cosești
 - Biserica “Învierea Domnului” din satul Fintoag
 - Biserica “Sfântul Apostol Andrei” din satul Grind
 - Biserica “Adormirea Maicii Domnului” din satul Lăsău
- Acestea reprezintă importante monumente istorice și poate fi valorificate ca punct de interes turistic al comunei.

2.8 Activități specifice zonei:

- agricultura (cultivarea plantelor și cerealelor)
- creșterea animalelor (bovine, ovine, porcine, animale de curte)
- servicii și unități de comerț cu amănuntul: unități private
- agroturism (pensiuni, activități de agrement și turism)
- mica industrie (prelucarea lemnului)



2.9 Obiective turistice și de agrement:

Centrul local de informare turistică din localitatea Ohaba, construit și dotat printr-un proiect european finanțat prin Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007-2013, este primul obiectiv la care turiștii trebuie să se oprească, pentru o mai bună informare și ghidare asupra obiectivelor turistice din zonă și întreg județul Hunedoara.



- **Biserica de lemn “Adormirea Maicii Domnului”** din satul Lăpugiu de Jos, a fost ridicată în anul 1765 și apare pe lista monumentelor istorice





➤ **Biserica “Cuvioasa Paraschiva” din satul Holdea**



➤ **Biserica “Adormirea Maicii Domnului” din satul Ohaba**





- **Biserica “Adormirea Maicii Domnului” din satul Teiu, construită în anul 1788, cu altarul spre răsărit. Construcția este făcută din zid de piatră și cărămidă, acoperită cu țiglă tip solzi, iar turnul acoperit cu tablă.**

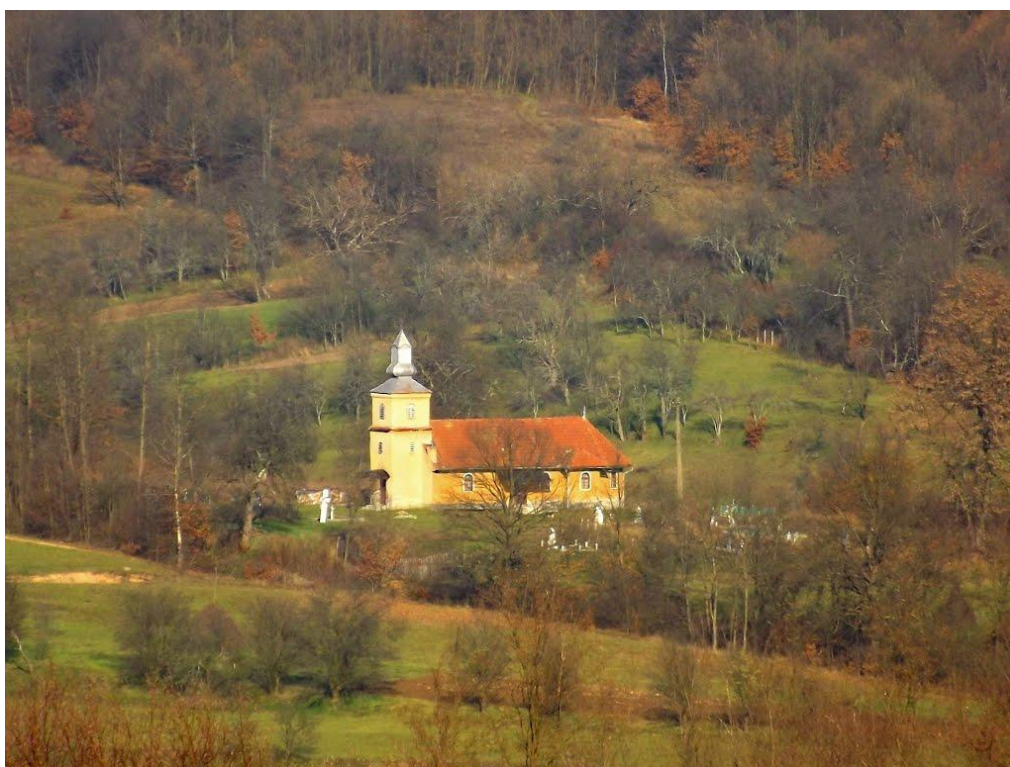




- **Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului“ din satul Lăpugiu de Sus**



- **Biserica Ortodoxă „Învierea Domnului“ din satul Cosești**





➤ **Biserica “Învierea Domnului” din satul Fintoag**



➤ **Biserica “Sfântul Apostol Andrei” din satul Grind**





➤ **Biserica “Adormirea Maicii Domnului” din satul Lăsău**



➤ **Aria Naturală Protejată ”Podișul Lipovei – Poiana Ruscă”**

Este un sit de importanță comunitară, parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România. În suprafață (ha) de 35738.30, altitudine (m) – minimă 150.00, maximă 136.00, medie 531.00, regiunea biogeografică este alpină și continentală.

Este un sit extrem de important pentru carnivorele mari (lup, urs și râs), include singura zonă cu habitate favorabile pentru toate cele trei specii din Podișul Lipovei.



Contribuie la eficiența și coerența Natura 2000, făcând parte din singurul coridor ecologic structural și funcțional care conectează Munții Apuseni cu Carpații Meridionali.

➤ **Aria Naturală “Depozitul fosilier Lăpugiu de Sus”**

Locul fosilifer Lăpugiu de Sus este o arie protejată de interes național ce corespunde categoriei a IV-a (rezervație naturală, tip paleontologic), situată pe teritoriul satului Lăpugiu de Sus, în comuna Lăpugiu de Jos din județul Hunedoara.

Rezervația naturală are o suprafață de 5 ha, și reprezintă o arie protejată, unde, în depozitul fosilifer au fost identificate peste 1.400 de specii fosile gasteropode, osteropode și lamelibranhiate.

Date detaliate despre depozitul fosilifer de la Lăpugiu au fost publicate într-unul dintre numerele revistei „Sargetia”, din 1983. În articolul semnat de Marcela Balazs, cercetător științific în cadrul Muzeului Civilizației Dacice și Romane Deva, este menționat faptul că în zona Lăpugiu de Sus s-a dezvoltat o faună marină luxuriantă, caracteristică perioadei numită Badenian. Se găseau aici corali, briozoare (nevertebrate acvatice cu aspect de mușchi), brachiopode (un tip de scoici), echinoderme (stele și arici de mare), dar mai ales moluște și foraminifere (protozoare care se „îmbracă” într-o cochilie din calciu sau din siliciu). Nisipurile, gresiile și argilele nisipoase din zonă au păstrat un număr foarte mare de exemplare, într-o varietate mare de forme și într-o stare de conservare foarte bună.



➤ **Pestera din locul numit “Valea Seacă” din satul Lăpugiu de Sus, o peșteră în care s-au descoperit urme de locuire ale omului din paleolitic**

➤ **Pestera din locul numit “Coasta pesterii” din satul Lapugiu de Sus**

La Lăpugiu de Sus, în hotarul satului, în locul numit „Coasta peșterii“, se găsește o peșteră lungă de aproximativ 30m, iar în locul numit „Valea Seacă“ avem o a doua peșteră cu o lungime de cca 1500 m.

2.10 Tradiții, obiceiuri și evenimente locale:

- **Zilele comunei Lăpugiu de Jos** – se sărbătorește în fiecare an

În cadrul evenimentului au loc spectacole folclorice în care sunt prezentate dansuri populare și obiceiuri tradiționale iar interpreții de muzică populară și ușoară mențin până târziu petrecerea din centrul satului.

- **Măsura oilor**– se sărbătorește în fiecare an, în săptămâna Paștelui, joi sau sâmbătă. Este un eveniment cu specific pastoral, obiceiul este legat de stabilirea cantității de caș (brânză nesărată) pe care fiecare proprietar o va primi de la stâna unde își duce oile. Aici se stabilește cine va face stână, cine este ciobanul, data când se va face măsuratul și locul din câmp unde se va pune stâna.

- **Igndatul**- din satul Ohaba, este o serbare folclorică ce are loc în fiecare an de Înălțarea Domnului, fiind marcată de un parastas de pomenire a eroilor neamului, urmat de momente artistice, întreceri și un târg de produse tradiționale

- **Obiceiuri de iarnă:** - o tradiție care se mai păstrează și astăzi este „colindul cu duba“ (clindatori cu toba) în satele Teiu, Lăsău, Lăpugiu de Sus, Ohaba, Fintoag și Lăpugiu de Jos.



Dubașii colindă în seara de Ajun și în prima zi de Crăciun, ei pornesc la colindat prin tot satul, anunțându-și sosirea pe drum pe Marșul Dubașilor.

- **Balul Dubașilor** se ține în următoarea zi după terminatul colindatului, jocul începând spre seară la Căminul Cultural.

În fiecare sat, în preajma sărbătorilor de Crăciun, tinerii se îmbracă în costumele populare tradiționale fiecărui sat și pleacă la colindat, ei încep cu biserica și preotul satului, apoi cu primarul, urmând ca ei să fie primiți în fiecare casă din sat dar și în orașele apropiate unde colindă sătenii care s-au mutat în zona urbană. Colinda cetașilor este răsplătită cu prăjituri, suc, vin dar și bani, cu care aceștia organizează balul Crăciunului și serile de joc unde prezintă dansurile tradiționale românești dar și cele specifice satului.

2.11 Activitățile sportive:

Din cauza lipsei de fonduri și sponsori activitățile sportive sunt foarte reduse, ele aproape lipsesc în totalitate.

Lipsa unor baze sportive face ca sportul să nu fie una dintre activitățile tinerilor din comună.